

JAVNA RAZPOZNAVA

Obdobje od leta 1965 do 1970 je bilo za našo dolino prelomno. Danes je mnogo stvari bolj razpoznavnih kot v preteklosti. Lahko trdimo, da je bilo teh pet let rojstna doba intenzivnega uničevanja okolja. To je bil čas, ko so uvoženo opremo za EKK določili za razrez in jo vrgli med staro železje. To je bilo obdobje; ko je cela generacija domačih rudarjev odšla s trebuhom za kruhom. To je bil čas odločitve za intenzivno kurjenje premoga in njegovo spreminjanje v električno energijo.

Nočem reči, da bi bil EKK za okolje manj škodljiv kot TEŠ, še posebej zato, ker ekoloških posledic kemijske predelave premoga v površnih projektih niso predvideli. Seveda pri poznejši izgradnji TEŠ ni nihče predvideval (kaj šele izvedel) celovite zaščite našega življenjskega okolja pred škodljivimi posledicami, ki jih danes spoznavamo. Temu je krivo tudi zadnje slabo poznavanje predmeta (vsaj za javno uporabo). Učbeniki za energetiko iz leta 1972 npr. ob termoelektrarnah omenjajo zgolj elektrofiltre. Danes pa vemo, da je SO₂ mnogo nevarnejši kot pepel. Zato bi za učinkovito odžvepljevanje morala ob vsaki termoelektrarni stati cela tovarna za proizvodnjo žveplene kisline.

Kaj je narekovalo takšen preobrat v odločitvah, sprejetih v navedenem petletju? Kaj je narekovalo ustavitev EKK? Kaj njegovo likvidacijo? Kaj nihanje proizvodnje premoga v letih 1965–70? Kaj je narekovalo povečanje kapacitet TEŠ? Ali so bile te odločitve rezultat domišljenih znanstvenoraziskovalnih študij ali pa direktiv z vrha? Nesporno je eno. Želja po hitrem razvoju Velenja, začinjena z dobršno mero bahavosti, je sprožila intenzivno proizvodnjo premoga in njegovo predelavo v ta ali oni proizvod, ki bi bil bolj atraktiven kot premog. Tako ni čudno, da so projektanti že ob snovanju EKK razmišljali o izkopu šestih milijonov ton premoga na leto in o odpiranju jame Šoštanj!

Videti je, da spoznanje, kakšno bogastvo se skriva pod našimi nogami, prevzelo generacije naših voditeljev. Razmišljali so, kako bi vse to bogastvo čimprej izkoristili. Hoteli so ustvariti vsesplošno družbeno blaginjo, sebi pa pripeti medaljo! Takšna razvojna smer je bila načrtovana že v letih 1956–57, saj že od takrat spremljamo načrtovano propadanje Šoštanja in izgradnjo novega Velenja. To je bila odločitev politikov, ki jih nista vodili iskrena želja po blaginji prebivalcev niti ne raziskovalna vnema. Želeli so ustvariti čudež socializma.

Takrat je revolucija še trajala in so bile direktive glavni argument za ljudsko potrjevanje odločitev, sprejetih na delavskih svetih, ustanovljenih že leta 1950. Toda ob vsem tem se je nakopičilo precej spoznanj, ki narekujejo hitre spremembe v načinu odločanja in nadaljnjem razvoju. A se nikakor ne damo! Ne moremo in ne moremo iz stare kože. Medtem ko ljudstvo na videz odloča za ali proti Jami Šoštanj in za ali proti TEŠ V, so glavne energetske požrešne investicije, ki bodo rabile TEŠ V, že pod streho. Če nočemo imeti še dveh novih Fenijev, bo treba Jesenice in Kidričevo oskrbeti s poceni energijo ali pa ju zapreti.

Gozdarji, biologi, kmetje, ekologi in vsi drugi obveščeni in osveščeni ljudje vedo, kolikšne dodatne obremenitve za naše življenjsko okolje bi predstavljali 300 MWh TEŠ V in Jama Šoštanj. Upamo lahko samo to, da bo tudi tiste, ki odločajo o teh investicijah, vendarle srečala pamet in bodo poskrbeli za temeljito in celovito zaščito našega življenjskega okolja. Da bi vsaj ena generacija politikov, ki odločajo, odmisllila svojo veličino in željo po večjem spomeniku, kot so si ga postavili njihovi predhodniki. Da bi vsaj ena generacija politikov, ki odločajo, pridobila zaupanje ljudstva! Takšne priložnosti, kot jo imajo sedanji politiki, niso imeli njihovi predniki! Da se ob prelomljenih obljubah ne bi tudi ti posipali s pepelom! Kesanje pač ne more odstraniti storjene napake.